

Ольга Рись,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 035 Філологія,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент **Світлана Бородіца**

ЖУРНАЛ «ЖІНОЧА ДОЛЯ» У КРИТИЧНІЙ РЕЦЕПЦІЇ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ

Олена Теліга наполегливо толерувала права жінок і гендерну рівність у всіх сферах життя. Вона робила все можливе, щоб зруйнувати той «високий мур», який розділяв жіноче життя від чоловічого світу. У своїх художніх та публіцистичних творах письменниця порушувала важливу проблему фемінізму. Вона намагалася донести сучасникам думку, що жінка не повинна виконувати окрему роль, виділену для неї патріархальним суспільством. Так, у статті «Сліпа вулиця (Огляд жіночої преси)», опублікованій 1939 року у «Віснику» (кн. 4), Олена Теліга висловила глибоке розчарування щодо змістового наповнення тогочасної преси для жінок, у тому числі – журналу «Жіноча Доля». Вона гостро критикувала часопис, починаючи з його назви. Остання асоціювалася в неї з низькою, темною хатою, в яку не заглядає сонце, та сумною жінкою, чоловік котрої постійно пропиває гроші в шинку [4, с. 79]. Публіцистка погоджувалася зі словами Наталії Кобринської, яку сама ж називала «найяскравішою представницею тогочасного руху», про те, що варто знищити сліпу та вузьку вулицю жіночого світу, як «відразу ж і жіноча психіка позбудеться всього слабого, млявого і солодкавого, що було наслідком специфічного виховання жінки і причиною її нездатності у багатьох ділянках життя» [1, с. 69].

Довгі десятиліття жінки мріяли про освіту, можливість працювати біля чоловіків без страху бути засудженою суспільством, але, отримавши бажане, далі за звичкою тільки поглядають через маленьке вікно на просторий світ. Поетеса вбачала найбільшою проблемою окресленої ситуації саме в існуванні до того часу так званої жіночої преси. Їй важко зрозуміти, для чого жінки обмежуються жіночими журналами, маючи доступ до будь-якої іншої преси. Потрібно додати, що до журналів «Жіноча Воля» (призначеного для сільських жінок) та «Світ Молоді» (для молодих дівчат) в Олені Теліги таких претензій немає, адже там написані поради, на її думку, цілком актуальні та потрібні. Крім того, вони містили матеріал для читання та відомості про сучасні світові події. Письменниця звертала увагу, що будь-яка професійна література, де навчають готувати, шити чи вести господарство, повинна бути, але це не означає, що інші сфери життя для жінки закриті.

У статті Олена Теліга звертає увагу на те, якою саме постає жіночність у тогочасній пресі. Лише примітивність, гірко-солодкі сльози та рожева безтурботність прочитуються на її сторінках. Важка жіноча доля є чимось звичайним і зрозумілим для тодішнього українського суспільства. Але поетеса дозволяє собі провести паралель і вигадує назву для чоловічого журналу «Мужеська Доля», щоб показати, як неприродно і смішно це звучить.

Зосереджуючи свою увагу саме на аналізі журналу «Жіноча Доля», призначеного для інтелігенції, Олена Теліга розчарується низьким рівнем новел та поезій, надрукованих у ньому. Вона виділила з-поміж них лише старших авторок – Уляну Кравченко і Марійку Підгірянку, та ще Лїду Мак – інтелігентну, молоду і талановиту

поетку. Усі решта, за словами Олени Теліги, – жіноча молодь, яка «пише так, ніби ніколи нічого поза жіночою пресою не читала» [1, с. 72]. Порівнявши поезії «Жіночої Долі» з віршами, надрукованими на 51 рік раніше в «Першому Вінку» (Олена Пчілка, Уляна Кравченко, Ганна Барвінок, Дніпрова Чайка, Леся Українка), публіцистка зі сумом виснувала: попередні були кращі. Така ж ситуація з прозою.

Траплялося, що в жіночому журналі друкувалися чоловіки, але невідомо з якою метою, адже їхні дописи виглядали, за переконанням Олени Теліги, досить дивно. Письменниця довела абсурдність таких творів на прикладі новели «Як здобути серце мужчини», в якій, окрім інтригуючої назви, нічого вартого уваги не було.

Найбільшим же розчаруванням для Олени Теліги стали дискусійні питання, які вона назвала «найчорнішою плямою цього журналу». Було б природно, якби в них обговорювались певні літературні чи громадські справи, але на сторінках «Жіночої Долі» велись переважно безглузді розмови на кшталт «Що робити, коли приїздить молодша сестра і чоловік, що раніше дивився лише на жінку, починає дивитися і на її сестру?» [1, с. 73]. У таких дискусіях беруть участь усі бажаючі (і їх, на диво, багато), адже над такими питаннями не потрібно думати чи багато читати, щоб розбиратись у них. Зайва буде і додаткова підготовка, адже усі такі розмови зводяться до примітивних пліток. Не можна не погодитись з публіцисткою, що після таких текстів жінкам важко було читати щось інше, крім легких жіночих журналів. Їм було складно зрозуміти, як висловилась поетеса, «звичайну людську» повість, навіть дуже цікаву.

Таким чином, можна підсумувати: аналізуючи журнал «Жіноча Доля», Олена Теліга уникала надмірного фемінізму, проте мала свій власний погляд на проблему соціалізації жінки. Її висновки, хоч суворі, але правдиві. Поетеса використовувала гумор та іронію, щоб краще та доступніше донести свої думки до читачів. Олена Теліга, критикуючи журнал «Жіноча Доля» та інші подібні часописи, безпомилково визначила, що саме ця солодко-настроєва атмосфера жіночності, пануючи на сторінках жіночої преси, постає найбільшим ворогом, що заважає розвитку жінки як такої. Вона намагалася довести читачам (особливо читачкам), що для того, щоб бути не тільки людиною, а й насамперед особистістю (громадською діячкою чи митцем), жінкам потрібно перестати себе обмежувати уявними межами, а справді спробувати вийти за поріг уже розчинених навстіж дверей: «Роля української жінки є так само виняткова, як і винятковим є положення її краю. Вона мусить бути і його будівничим, допомагаючи мужчинам, і в той же час господинею в житті мужчини» [4, с. 87]. Це завдання сучасної української жінки Олена Теліга підтвердила власним життям.

Список використаної літератури

1. Жданович О. Прапори духа. Життя і творчість О. Теліги. Виніпег, Манітоба: Сурма, 1947. 188 с.
2. Кулик Ж. І. Віддзеркалення життя та діяльності Олени Теліги в працях дослідників. *Сторінки історії: зб. наук. пр.* 2014. Вип. 37. С. 127-134.
3. Саєнко В. П., Авксентьєва Г. А. Державотворча роль жінки в духовній спадщині Олени Теліги. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.* / відп. ред. Л. І. Кормич. Одеса, 1997, Вип. 1/2. С. 228-239.
4. Теліга О. Слепа вулиця (Огляд жіночої преси). *Теліга О. Збірник* / ред. і прим. О. Ждановича. Репринтне видання. Київ: Видавництво імені О. Теліги, 1992. С. 79-87.